

норми що вказують на нормотворчі повноваження:

— наказом начальника органу охорони державного кордону, погодженим з представником Державної фіскальної служби України та керівником підприємства, на території якого розміщено пункт пропуску через державний кордон встановлюється режим у пунктах пропуску через державний кордон [6, ч. 19, ст. 1],

— посадові особи ДПСУ (начальник підрозділу охорони державного кордону) можуть приймати рішення про спрощення прикордонного контролю [6, ч.1, ч. 4, ст. 11].

Положення про орган охорони державного кордону ДПСУ наділяє начальника органу охорони державного кордону повноваженнями видавати накази про встановлення режиму в пунктах пропуску через державний кордон України, встановлення додаткових режимних правил у приміщеннях і місцях, де здійснюється прикордонний контроль, а також інші обмеження для запобігання незаконному перетинанню державного кордону в пунктах пропуску через державний кордон України, запровадження додаткових тимчасових обмежень у контрольованих прикордонних районах з метою забезпечення недоторканості державного кордону України, дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму, протидії незаконній міграції, запобігання, виявлення та припинення кримінальних та адміністративних правопорушень, збереження природних ресурсів, додержання правил промислової та іншої діяльності, охорони довкілля [7, пп. 2 п. 10]. Такі правила і обмеження стосуються представників контрольних та взаємодіючих органів, керівників підприємств, установ в пунктах пропуску через державний кордон і на території контрольованого прикордонного району, а також осіб, що перетинають державний кордон, постійно або тимчасово перебувають в контрольованому прикордонному районі. Тобто, такі правила та обмеження підлягають багаторазовому застосуванню до невизначене коло осіб, що обумовлює їх нормативне закріплення.

Отже, в законах немає чіткої норми, яка б уповноважувала посадових осіб ДПСУ на здійснення нормотворчої діяльності, лише передбачається прийняття рішень яким властива нормативність. Такі повноваження закріплені в Положенні про орган охорони державного кордону ДПСУ, затверджене наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України.

Література

1. Гіда С. О. Теорія держави і права / С. О. Гіда. – К.: ФОП О.С. Ліпкан, 2011. – 576 с.
2. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Про Державну прикордонну службу України: Закон України від 3 квітня

2003 р. // Відомості Верховної Ради України – 2003. – № 27. – Ст. 208.

4. Царенко О. М. Відомча нормотворчість Державної прикордонної служби України: питання удосконалення / О. М. Царенко // Європеїські перспективи. – 2015. – № 3. – С. 63-68.

5. Про державний кордон України: Закон України від 4 листопада 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 2. – Ст. 5.

6. Про прикордонний контроль: Закон України від 5 листопада 2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 6. – Ст. 46.

7. Положення про орган охорони державного кордону Державної прикордонної служби України: наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України від 15 лютого 2005 р. № 116 // Офіційний вісник України – 2005. – № 11 – С. 27.

УДК 59.9:34(043.2)

Макеєва О.М., к.ю.н.,

Навчально-науковий Юридичний інститут

Главінська Е.С., студентка,

Навчально-науковий Гуманітарний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ

ПСИХОЛОГІЧНА ТЕОРІЯ ПРАВА Л. ПЕТРАЖИЦЬКОГО: ОСНОВНІ ПОГЛЯДИ ТА ІДЕЇ

Право завжди було невід'ємною частиною життя суспільства, своєрідним способом взаємодії між людьми. Цей феномен є дуже складним і не менш складним для вивчення, людину завжди цікавило походження, а також причини певних правових закономірностей, які виникли за собою відповідні наслідки. Юриспруденція, як наука, виникла на основі аналізу багатьох теорій розуміння права, кожна з яких є досить цікавою і заслуговує детального розгляду та вивчення. Однією з досить неординарних і захоплюючих є психологічна теорія права, запропонована Л. Й. Петражицьким, відомим правознавцем, соціологом та філософом. Незвичність погляду й незначна кількість досліджень цієї концепції умовлює актуальність вибраної теми.

На думку О. Мережка, що ще до появи фундаментальних робіт професора Л. Петражицького в європейській науці права періодично створювалися праці, що обґрунтовували право як психологічне явище. Однак лише Л. Петражицькому вдалося сформулювати чітке й адекватне наукове визначення права, створити методологію психологічної школи права і побудувати відповідну систему права. Разом з тим ці праці в європейській науці права, які можна віднести до психологічної школи права, і які створилися після теорії Л. Петражицького, так чи інакше несуть на собі відбиток впливу цієї теорії, навіть якщо провалять її всю пошуку

[1, с. 314].

Лев Йосипович Петражицький все життя досліджував право та запропонував розглядати правові явища з точки зору психічних переживань окремого індивіда. Вчений є автором таких відомих праць як «Теорія права і держави в зв'язку з теорією моральності» та «Вступ до вивчення права і моральності. Емоційна психологія».

Вивчаючи безліч праць з психології та соціології, Петражицький сформував дві групи односторонніх психічних переживань: односторонні активні, тобто воля, і пасивні, тобто пізнання та відчуття. Хоча вчений вважає що, наявний і третій тип психічних переживань, які мають одночасно двосторонній характер, пасивний і активний. Це, так звані, емоції. Право - це душевне переживання людини, психічне явище. Норма - це психічна діяльність людини. Право існує лише тоді, коли люди переживають його як право. Якщо явище не переживається як право, це означає, що права немає [2, с. 74].

Емоціям мислитель надавав надзвичайно велику роль у житті людини, стверджуючи, що вони керують нашим тілом і психікою, викликають певні тілорухи, уявлення й думки, що весь психофізичний апарат перебудовується залежно від наявності чи відсутності тих чи інших емоцій. Відповідно, емоції - це імпульс, який штовхає людину на певні дії. Отже, дії людини в галузі права також є наслідком впливу емоцій. Емоції спонукають людину до вчинення моральних і правових дій. Звідси впливають два різні види емоцій, які виникають у людини, - правові та моральні. Якщо в результаті душевного переживання у людини виникає відчуття необхідності вчинити якусь дію, бо її хтось від неї вимагатиме, то це - емоції правові. Наприклад, почуття боргу людини, яка позичила гроші, або почуття відповідальності через обов'язок сплатити кредит. Правові емоції філософ називав зобов'язально-вимагальними або імперативно-атрибутивними. На відміну від правових, моральні емоції мають лише імперативний характер. Певна особа спонукається до таких чи інших дій відповідно до інших, які їй не належать з боку зобов'язаного.

Кризь призму пізнання психології людини Петражицький пояснював і сутність держави. Зрозуміло, що такі погляди на той час виявилися досить провокаційними, а отже викликали багато критики. Варто уваги те, що найважливішим служінням спільному благу з боку державної влади П. Петражицький визнавав служіння праву.

Як зазначає А. Атоян, право, що підлягає застосуванню і підтримці з боку держави, учений вважав правом вищого ґатунку й іменував офіційним правом. Право, позбавлене такого значення в державі (наприклад, правозлочинних співтовариств), іменував правом неофіційним і бачив завдання політики права у викорінюванні відповідної правової психіки. Виходячи з психологічного розуміння права, П. Петражицький стверджував його незалежність від держави, від

можливості зовнішнього примусу, від будь-яких об'єктивних інтересів і успішних відносин загалом [3, с. 9].

Отже, теорія Л. Петражицького є досить популярною у наш час, коли «правові» дії багатьох держав, а отже, окремих політиків суперечать нормам права і моралі, що, звичайно вимагає пояснення та вирішення. Тому, розгляд права необхідний саме з точки зору психології, яка допомагає зрозуміти істинні мотиви поведінки людей. Маммо сподівання, що психологічна теорія права ще стане предметом подальших наукових досліджень, оскільки творчий потенціал цієї теорії ще не вичерпано і вона чекає на своїх послідовників у ХХІ столітті.

Література

1. Мережко О. Психологічний напрям в європейській науці права ХХ століття / О. Мережко // Філософія права і загальна теорія права. – 2013. – № 1. – С. 314-321.
2. Петражицкий Л.И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности / Л.И. Петражицкий. – СПб., 1907. – Т 2. – С. 309-656.
3. Атоян О.М. Ідея інтуїтивного права в концепції Л. Петражицького / О.М. Атоян // Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»: зб. наук. праць. – К.: НАУ, 2010. – № 2 (15). – С. 8-11.

УДК 342 (043.2)

Наливайко Л. Р., д.ю.н. професор,
Романов М. Ю., курсант,
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ, м. Дніпропетровськ

ПРОЗОРИСТЬ ЯК ПРИНЦИП ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ

Актуальність визначеної авторами тематики загострюється в умовах консолідації Українського громадського суспільства з метою стимулювати діяльність органів державної влади та місцевого самоврядування в нашій державі. Принцип прозорості є одним із ефективних механізмів правової державності, що забезпечує налагодження конструктивного діалогу між владою та громадою.

З точки зору етимологічного походження, прозорим є той, що зрозумілий, ясний, місткий, але з точки зору науки юриспруденції, цей термін в поєднанні із декількома суміжними характеристиками та в умовах функціонування органів влади набуває більш широкого значення.

Власну точку зору з цього приводу має Т. Андрійчук, яка говорить, що прозорість як принцип комунікації органів державної влади з громадянськістю є складним феноменом, значення якого виходить за межі